

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3421>

REFLECTION OF 21ST CENTURY SKILLS ON CHILDREN'S LITERATURE WORKS: THE CASE OF MIYASE SERTBARUT

21. YÜZYIL BECERİLERİNİN ÇOCUK EDEBİYATI ESERLERİNE YANSIMASI: MİYASE SERTBARUT ÖRNEĞİ¹²

Pınar Bayraktar³
Hulusi Geçgel⁴

Abstract

The developments in the 21st century have also revealed the skills that individuals must have. Nowadays, it seems that people need these skills in every field, from their business lives to their social lives. The Ministry of National Education also shapes its educational programs to provide students with these skills. Works of children's literature, which play a major role in children's lives and have an indirect impact on their education, will also play an active role in supporting these skills. Literary works written for children help children get to know themselves and their environment through story fiction and the characteristics of the heroes. While reading, the child becomes aware of many concepts, facts and values. Learns to make connections between events, recognize problems, and produce different solutions to problems. Reading also develops a child's creativity, problem-solving skills and imagination. Considering the benefits of reading to the child, it can be seen that these features largely overlap with 21st century skills. Teachers and parents have great responsibilities in ensuring that children encounter books according to their age groups and interests. It is thought that this study will also provide guidance to teachers and parents. In this research, it is aimed to examine Miyase Sertbarut's works in terms of 21st century skills. Document review method, one of the qualitative research methods, was used in the research. The data obtained in the research were evaluated using the descriptive analysis method. It was seen that 21st century skills were covered implicitly through events and characters in the books examined. It has been determined that in the examined works, emphasis is placed on fiction and characters that will support children's 21st century skills such as creativity, critical thinking, problem solving, communication, cooperation, technology literacy, information literacy, media literacy, social skills, leadership, responsibility and self-management skills. It has been determined that the works examined within the scope of the research have rich content that can support the development of 21st century skills in children.

Keywords: Child, Children's Literature, 21st Century Skills

¹ Bu çalışma ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Bu araştırma, ULEAD 2023 Annual Congress'te sözlü bildiri olarak sunulmuş, araştırmanın özeti, özet metin kitabında yayınlanmıştır.

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, pınarbyrkr17@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0003-9664>

⁴ Doçent Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, hgecgel@comu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9277-6417>

Özet

21. yüzyılda yaşanan gelişmeler beraberinde bireylerin sahip olması gereken becerileri de ortaya çıkarmıştır. Günümüzde insanların iş yaşamlarından sosyal yaşamlarına kadar her alanda bu becerilere ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı da eğitim programlarını öğrencilere bu becerilerin kazandırılması yönünde şekillendirmektedir. Çocukların yaşamında büyük rol oynayan ve onların eğitiminde dolaylı bir etkiye sahip olan çocuk edebiyatı eserleri de bu becerileri desteklemede etkin bir rol oynamaktadır. Çocuklar için yazılmış edebi eserler hikâye kurgusu, kahramanların özellikleri aracılığıyla çocukların kendisini ve çevresini tanımalarına yardımcı olur. Çocuk okurken pek çok kavramın, olgunun, değer farkına varır. Olaylar arasında bağlantı kurmayı, sorunların farkına varmayı, sorunlara farklı çözümler üretmeyi öğrenir. Okuma aynı zamanda çocuğun yaratıcılığını, problem çözme becerilerini ve hayal gücünü geliştirir. Okumanın çocuğa sağlayacağı bu yararlar düşünüldüğünde bu özelliklerin büyük oranda 21. yüzyıl becerileri ile örtüştüğü görülmektedir. Çocukların kendi yaş gruplarına ve ilgi alanlarına göre kitaplarla karşılaşmalarında öğretmen ve ebeveynlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu çalışmanın öğretmenlere ve ebeveynlere de yol gösterici nitelikte olacağı düşünülmektedir. Bu araştırmada Miyase Sertbarut'un eserlerinin 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. İncelenen kitaplarda olaylar ve karakterler aracılığı ile 21. yüzyıl becerilerinin örtük şekilde işlendiği görülmüştür. İncelenen eserlerde çocuklarda 21. yüzyıl becerilerinden yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, iş birliği, teknoloji okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, sosyal beceriler, liderlik, sorumluluk, öz yönetim becerilerini destekleyecek kurgulara ve karakterlere ağırlık verildiği tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen eserlerin çocuklarda 21. yüzyıl becerilerinin gelişimini destekleyebilecek zengin bir içeriğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çocuk Edebiyatı, 21. Yüzyıl Becerileri

GİRİŞ

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin çok hızlı olduğu içinde bulunduğumuz yüzyılda çocukların ihtiyaçlarında ve çocuklardan beklenen becerilerde de bazı değişiklikler yaşanmıştır. "Çocuk" kavramı günümüze kadar sosyolojik, ekonomik ve siyasal olaylardan etkilenmiş ve farklı bakış açıları ile ele alınmıştır (Takıl ve Sönmez, 2021).

Yaşadığımız yüzyılda yaşanan bilimsel, teknolojik, endüstriyel ve sosyolojik değişimler bu çağa ayak uydurabilecek donanımda yenilikçi, gelişimsel bir düzene ayak uydurabilen, iletişim becerileri güçlü, bilgi teknolojilerini etkin kullanabilen, bireysellikten çok takım çalışmalarına yatkın bireyler yetişmesini de beraberinde getirmiştir. Çeşitli alt boyutlara sahip olan bu yetkinlikler ilgili kaynaklarda değişik şekillerde tanımlanmış ve ortak bir başlık altında 21. yüzyıl becerileri olarak isimlendirilmiştir. Ülkemizde de çağın gelişmeleri doğrultusunda 2000'li yıllarda yeni modeller ortaya çıkmış ve öğrenciyi merkeze alan eğitim programları gündeme gelmiştir. Öğrencilerin pasif konumdan uzaklaşarak aktif konuma geçtiği bu programlarda öğretmenin rolü de değişmiş, öğretmen bilgi aktarıcı olmaktan öteye geçerek öğrencinin öğrenme sürecine rehberlik edici konuma gelmiştir. Bu programlar aracılığıyla da öğrenme sorumluluğunu üstlenmiş, günümüzde beklenen becerilere sahip bireyler yetiştirilmesi hedeflenmiştir.

21. Yüzyıl Becerileri

Alan yazınında, farklı kurum ve araştırmacılar 21. yüzyıl becerilerini farklı şekillerde tanımlamış ve sınıflandırmışlardır (Binkle, Erstad, Herman, Raizen, Ripley, Miller-Ricci ve Rumble, 2012). 21. yüzyıl becerileri P21 Çerçevesi tarafından üç ana kategori ve bunların altında on iki farklı beceri türü olarak verilmiştir. Farklı kategorilerde çeşitli becerileri kazandırmayı hedefleyen P21 öğrenme modeli ABD'de 21 eyaletteki eğitim kurumlarında uygulanmakta ve 30'dan fazla kurumdan destek görmektedir. P21 öğrenme modeline

destek veren kurumların farklı alanlarda faaliyet gösteren eğitim ile ilgili kurumlar olduğu görülmektedir. P21 projesinde öğrenme çıktıları üç temel kategoriden oluşmaktadır. Bu üç temel kategoride öğrenme ve yenilenme becerileri; bilgi, medya ve teknoloji becerileri; yaşam ve kariyer becerileri yer almaktadır. Öğrenme ve yenilenme becerileri ana kategorisinde yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim ve iş birliği becerileri yer almaktadır. Bilgi, medya ve teknoloji becerileri kategorisinde bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ile bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerileri yer alırken yaşam ve kariyer becerileri ana kategorisinde ise esneklik ve uyum, girişimcilik ve kendini yönetme, sosyal beceriler, üretkenlik ve sorumluluk ile liderlik becerileri yer almaktadır (Gültekin, 2019).

21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları

Literatürde 21. yüzyıl becerilerine ilişkin pek çok tanım ve açıklama bulunmaktadır ancak Partnership for 21st Century Skills (P21, 2009)'ün açıklamış olduğu beceriler geniş bir kabul görmektedir. P21 (2009)'e göre 21. yüzyılda bireylerin çağın gelişmelerine uyum sağlayabilmeleri için sahip olmaları beklenen beceriler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. 21. Yüzyıl Becerileri (P21, 2009)

Öğrenme ve Yenilikçilik Becerileri	Yaratıcılık Yenilikçilik Eleştirel düşünme Problem çözme İletişim İşbirliği
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Bilgi okuryazarlığı Medya okuryazarlığı Teknoloji okuryazarlığı
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Esneklik Uyum Girişimcilik Öz yönetim Sosyal beceriler Verimlilik Hesap verebilirlik Liderlik Sorumluluk

P21 platformu, 21. yüzyıl becerilerini geniş bir çerçevede ele alarak bu çerçevede bireylerde bulunması gereken özellikleri detaylı olarak aktarmıştır. Öğrenme ve yenileme becerisini kazanmış bireylerin yaratıcı, yeniliçi, eleştirel düşünebilen, problem çözme yetisine sahip, iletişimi güçlü ve iş birliğine yetkin bireyler olması beklenmektedir. Bilgi, medya ve teknoloji becerileri gelişmiş bireylerin ise bilgi ve medya okuryazarlığında etkin olmaları beklenmektedir. Yaşam ve kariyer becerilerinde donanımlı olan bireylerden ise esnek ve uyumlu olma, öz yönetim yapabilme, sosyal yönün güçlü olması, üretken olması, sorumluluk alabilme yetisi ve liderlik vasıfları beklenmektedir (Topçu ve Çiftçi, 2018).

Öğrenme ve Yenilenme Becerileri

Öğrenme ve yenilenme becerileri bireylerin 21. yüzyılda sahip olması gereken ana beceriler arasında yerini almıştır. Öğrenme ve yenilenme becerilerinin alt becerilerinden ilki yaratıcılık ve yenilenmedir. Yaratıcılık TDK Türkçe Sözlük'te "*Yaratıcı olma durumu, yaratma yeteneği, her bireyde var olduğu kabul edilen, bir şeyi yaratmaya iten farazi yatkınlık*" olarak tanımlanmaktadır (<https://sozluk.gov.tr/>). İçinde bulunduğumuz çağda öğrencilerin uluslararası düzeyde yerini alabilmesi ve rekabet edebilmesi için yaratıcılık becerilerinin gelişmesi gerekmektedir. Bu becerinin gelişebilmesi için ise düşünme, algılama, analiz ve inceleme becerilerine sahip olmaları önem arz etmektedir (Özçelik ve Eke, 2019). Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme bireyin doğuştan getirdiği ve olumlu çevre şartlarının desteği ile gelişebilecek ancak olumsuz şartlarda ise körelebilecek bir beceridir. Bu beceri eğitimle geliştirilebilecek bir beceridir ve günümüzde ülkemiz eğitim yaklaşımlarının da temel hedefi haline gelmiştir. Bu becerinin gelişmesinde başat rol ailedir

ancak bireyin içinde bulunduğu sosyal ve fiziki ortam, okul ve bireyin iletişim içinde olduğu öğretmenler vb. birçok etken önemli rol üstlenmektedir (Yeşilyurt, 2020). Beers'e Yeterlikler Çerçevesi'ne göre yenileşim ve yeni fikirler üretme; bilgiyi kullanma, yeni ürünler tasarlayabilme, sorunlara çözüm bulmada etkili düşünebilme ve yeni yollar bulabilmeyi beraberinde getirir (Beers, 2011'den akt. Cansoy, 2018).

İçinde bulunduğumuz çağda bireylerden beklenen diğer beceri eleştirel düşünme ve problem çözmedir. Bireye eleştirel düşünme ve problem çözme becerisinin kazandırılması günümüzde yaşamın ve eğitimin vazgeçilmez hedeflerindedir. Literatür incelendiğinde eleştirel düşüncenin ortak bir tanımının bulunmadığı ancak ulaşılan tanımlarda eleştirel düşünme üst düzey bilişsel bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Eleştirel düşünme aynı zamanda yaratıcı düşünme ve problem çözme gibi kavramları da içine almaktadır (Bozer Özşaraç, 2019). Birey yaşamı boyunca pek çok problemle karşılaşacak ve bu problemleri aşabildiği ölçüde mutlu ve başarılı bir birey olmayı başarabilecektir. Problem çözme becerisi gelişmiş bir insanın olaylara eleştirel bakış açısıyla bakabilmesi de mümkün olacaktır. Eleştirel düşünme becerisi gelişmiş bireyler açık görüşlü, farklı fikirlere açık, yeni fikirler üretebilen olaylara ve konulara farklı bakış açıları getiren, mantıklı bireyledir.

Öğrenme ve yenilenme becerileri kapsamında bireyin sahip olması gerek diğer önemli beceriler iş birliği ve iletişimdir. İnsan toplumsal bir varlıktır ve diğer insanlar ile sürekli iletişim halindedir. Birey yaşamı boyunca bulunacağı tüm ortamlarda etkili bir iletişime ve iş birliğine ihtiyaç duyacaktır. Sosyal yaşamdan, eğitim hayatına, iş hayatına kadar tüm alanlarda bireyin diğer insanlar ile kuracağı etkili iletişim bireyin yaşam kalitesini ve başarısını arttıracaktır. İletişim becerisi ve iş birliği becerisi gelişmiş olan bireyler başkaları ile uyum içerisinde çalışabilmekte ve ortak bir hedefe ulaşmak için gayret gösterebilmektedir. İş birliği aynı zamanda bireydeki sorumluluk bilincini de geliştirecek ve farklı fikirlere saygı gösterebilme becerisinin de gelişmesini sağlayacaktır. Bireyler iş birliği içinde yürüttükleri takım çalışmaları sonucunda grup üyeleriyle ortak çalışabilmenin yanında aynı zamanda kendi karlıklarını alabilme konusunda da gelişim sağlayacaklardır.

Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri

İnsanlar yaşamları boyunca bilgiye ulaşma çabası içindedir. İnternet ağları ve bilgisayar sayesinde bilgi büyük önem kazanmış ancak bu gelişmeler doğru bilgiye ulaşma, doğru bilgiyi seçebilme ve değerlendirme gibi çeşitli sorunları da ortaya çıkarmıştır. 21. yüzyılda bilgiye hızlı ulaşma, bilgiyi yeniden yapılandırmaya verilen önem hızla artmış ve bu doğrultuda bireylerin bilgi okuryazarı olmalarının da önemi giderek artmıştır (Dedebali, 2019).

Bilgi okuryazarlığı içinde birçok beceriyi barındıran bir bütündür. Bilgi ihtiyacının farkına varma, bilgi ihtiyacını tanımlayabilme, bilgiye ulaşmada stratejiler geliştirme, bilgiye ulaşma çabası, bilgiye ulaşma, bilgiyi seçme, değerlendirme, kullanma, düzenleme, yorumlayabilme, yeni bilgi ile yeni bilgiyi harmanlayabilme, bilgiyi yayma gibi bilgi becerileri de bilgi okuryazarlığını içinde yer almaktadır. Bu becerileri kullanabilmede muhakeme yapabilme, karar verebilme, problem çözebilme, analitik düşünebilme, analiz ve sentez yapabilme, yaratıcı olabilme, yeni bilgiler üretebilme, bilgiyi paylaşabilme; etkili iletişim, takım çalışması, iş birliği vb. bireysel becerilerin becerilerinin de gelişmiş olması gereklidir (Kurbanoglu, 2010).

Bilgi, medya ve teknoloji becerileri kapsamında bulunan diğer bir beceri ise medya okuryazarlığıdır. Medya okuryazarlığının herkes tarafından benimsenmiş ortak bir tanımı bulunmamaktadır. Medya Okuryazarlığı kitabında, W. James Potter (1998) medya okuryazarlığını birçok bakış açısını harmanlayarak dört ana uzmanlık alanında sınıflara ayırmıştır. Bu gruplar şöyle belirtilmiştir:

1. Kamu politikası ve medyanın çocuklar üzerindeki potansiyel olumsuz etkisine ilgi duyanlar,
2. İnsanların, medya mesajlarını işlemekten geçirmek için gerekli olan beceriler konusunda nasıl eğitileceğiyle ilgilenenler,

3. Bir çocuğun medya mesajlarını işlemekten geçirme yeteneğini geliştirme konusunda ebeveyn ve yetişkinlere yardımcı olacak öneriler getirenler,

4. Kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki etkilerini eleştirel olarak inceleyenler (Potter, 1998' den akt. Altun, 2008).

Bireylerin günümüzde iyi birer medya okuryazarı olmaları büyük önem taşımaktadır. Bireyler bu beceri sayesinde medyada yer alan programları süzgeçten geçirebilme, kaliteli yayınları seçebilme, medya ürünlerine eleştirel yaklaşabilme, analiz ve değerlendirme yapabilme yetisine de sahip olacak dolayısıyla da seçici izleyiciler olabileceklerdir.

İnsanoğlu geçmişten günümüze teknoloji ile meşgul olmuştur ve özellikle günümüzde teknolojinin ilerlemesi ve farklı alanlar ile iç içe geçmesi ve dijital teknolojiler gibi yenilikler teknoloji okuryazarlığına farklı boyutlar kazandırmıştır. 2000'li yıllarda pek çok ülke teknoloji okuryazarlığı konusuna yoğunlaşmıştır. Teknoloji eğitiminin en yaygın ve öne çıkan hedefi teknoloji okuryazarlığının gelişimine odaklanmak olmuştur. Teknoloji okuryazarlığı çağın getirdiği yenilikler doğrultusunda değişken, bireysel ve çok boyutlu olduğundan ilgi çekmiştir (Aydın ve Silik, 2018).

Yaşam ve Meslek Becerileri

Dünyada yaşanan hızlı gelişmeler ve değişimler bireylerin sahip olması gereken yaşam ve mesleki becerileri de beraberinde getirmiştir. Bu beceriler kapsamında bireyin esnek olması, çağa ve bulunduğu ortama uyum sağlayabilmesi, girişimci olması, öz yönetimini yapabilmesi, sosyal becerilerinin güçlü olması, verimli çalışabilmesi, yaptığı işler ve davranışları ile ilgili hesap verebilir olması, liderlik vasıflarına sahip olması ve sorumluluk alabilmesi beklenmektedir.

Çağın değişimlerinin bireyden beklenen rollerde de değişime sebep olduğu görülmektedir. 21. yüzyılda insanın iş yaşamından, sosyal yaşamı ve eğitim yaşamına kadar içinde bulunduğu tüm yaşam alanlarında öğrenebilmesi, sağlıklı bir yaşam sürebilmesi ve çalışabilmesi için esnek ve uyumlu olması vazgeçilmez becerilerden biri haline gelmiştir (Trilling ve Fadel, 2009'dan akt. Eryılmaz ve Uluyol, 2015). Günümüz çocuklarının da eğitim ve sosyal yaşamlarında başarılı ve mutlu bireyler olabilmesi için çağın hızlı değişimlerine uyum sağlayabilmesi, esnek bir yapıya sahip olması, içinde bulunduğu duruma göre şekil alabilmesi ve sorunlarının çözümünde bu becerilerini kullanabilmesi büyük önem arz etmektedir.

Girişimcilik, yeni düşüncelerin ortaya çıkmasını, yeni fikirlerin yayılmasını, daha önce kullanılmayan ya da nadir kullanılan kaynakların ekonomiye kazandırılmasına olanak sağlayan ve üretimde ve verimlilikte artış sağlayan bir beceridir. Günümüz öğretim kurumlarında da girişimcilik eğitime büyük önem verilmekte, bu sayede girişimciliğin önemi de giderek artmakta ve anlaşılmalıdır (Börü, 2006'dan akt. Aytaç ve İlhan, 2007). Günümüzde bireylerin girişimci olmaları, fırsatları ve potansiyellerini değerlendirerek ülke ekonomisine katkıda bulunmaları bireylerden beklenen önemli becerilerdir.

Günümüz bireylerinin sahip olması gereken bir diğer beceri ise öz yönetim becerisidir. Öz yönetim becerisine sahip bireyler yaşamda kendi sorumluluklarını alabilmekte ve içinde buldukları sosyal yaşamda da kendilerine düşen toplumsal sorumlulukları üstlenebilmektedirler (Köseoğlu ve Boyacı, 2022). Öz yönetim becerisine sahip bireyler kendi keşiflerini iyi yapabilmekte, potansiyellerinin farkında olabilmekte, potansiyellerini daha üste taşımak için planlar yapabilmekte ve bu süreçteki tüm sorumlulukları üstlenebilmektedir. Öz yönetimi güçlü olan bireyler kendilerine ulaşabilecekleri hedefler belirleyebilen ve bu hedeflere ulaşma serüvenindeki tüm sorumlulukları üstlenebilen bireylerdir.

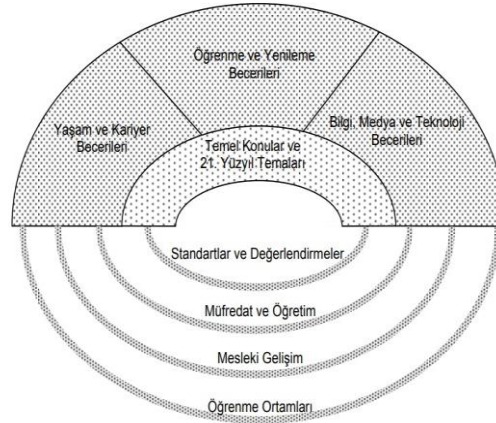
21. yüzyıl insanının sahip olması gereken beceriler arasında yerini alan önemli bir beceri de sosyal becerilerdir. Sosyal beceri kazanma süreci yaşam boyu devam eder. Çocukların toplum içinde sağlıklı bireyler olarak yaşamını sürdürmesi, diğer bireyler tarafından kabul görmesi ile mümkündür. Bireyler içinde buldukları sosyal ortamda sahip oldukları sosyal beceriler ölçüsünde sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürebilmektedir. Sosyal becerilere sahip çocukların kendilerini tanımada ve çevrelerine kendilerini tanıtmada, çevrelerinde bulunan insanlarla duygu ve düşünce alışverişi yapmada, sosyal çevrelerince kabul

görmelerinde başarılı olduğu görülmektedir. Sosyal beceriler sadece bireyi değil üyesi olduğu toplumu da derinden etkilemektedir. Kişiler arası ilişkiler ve iletişim ne kadar sağlam ve sağlıklı olursa toplumsal yapı da o oranda sağlam olacaktır (Samancı ve Uçan, 2017).

Günümüz bireylerinin sahip olması gereken önemli bir diğer beceri ise sorumluluk ve hesap verebilirliktir. Hesap verebilirlik kişilerin sorumlu oldukları işlerde gerçekleştirdikleri ya da gerçekleştiremedikleri eylemleri için kendilerini yasal olarak sorumlu görmeleridir (European Commission, 2003'den akt. Kurt ve Tuna, 2022). Sorumluluk bilinci yüksek olan bireyler yaptıkları her işte sorumlu oldukları kişi ya da kurumlara hesap verebilecek potansiyele de sahip olmaktadır. Hesap verebilirlik ve sorumluluk aslında iç içe geçmiş kavramlardır.

İş yaşamında ve sosyal yaşamda dengeyi sağlayan en önemli yapı taşları lider kişilerdir. Lider, örgütün ortak amaçlar doğrultusunda yaşamasını, gelişimini sağlayan, yaratıcı ve baş konumdaki kişidir. Lider olan kişi grubun yaşantıları doğrultusunda gerekli düzenlemeyi yapar ve aynı zamanda grubun gücünden yararlanır. Liderlik, kritik kararlar vermeyi de gerektirir ve lider olan kişi başlatıcı olandır. İyi bir liderin iyi bir eğitim almış olması, zeki olması da önemlidir (Reşitoğlu, Toprak Altun, Azbay ve Reşitoğlu, 2023).

P21 projesinin hedefine ulaşmada üstünde durduğu anahtar disiplinler içinde dil edinimi, okuma ve dil sanatları, dünya dilleri, sanat, matematik, fen, coğrafya, tarih, devlet ve vatandaşlık yer almaktadır. Programa destek olacak sistemlerde ise ölçme değerlendirme yaklaşımları, dersler ve öğretim programları ve profesyonel gelişme ve öğrenme çevresi yer almaktadır (P21, 2009).

Şekil 1. 21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi (P21, 2009'dan akt. Topçu ve Çiftçi, 2019)

Bilgi teknolojilerinin gelişimi bireylerin sosyal yaşamlarında, iş yaşamlarında, eğitim hayatlarında içinde yaşadıkları dönemin doğurduğu yeniliklerden yararlanabilmeleri ve çağa ayak uydurabilmeleri için yeni beceriler edinme ihtiyaçlarını doğurmuştur ve bu beceriler ile ilgili yeni konular tartışmaya açılmıştır (Aksoy, 2012). Bu doğrultuda toplumların önemli yapı taşı olan bireylerin iş dünyasının ihtiyaçlarına cevap verecek doğrultuda yetişebilmeleri ve günlük yaşamlarını kolay kılacak becerilerle donatılmış olmaları günümüz dijital çağının üzerinde durduğu en önemli konulardan biridir (Trilling ve Fadel, 2009). Günümüzde bireylerin öncelikle yaşamlarının kalitesini arttırabilmeleri hem de toplum içinde üreten bireyler olabilmeleri ve toplumsal fayda sağlayabilmeleri büyük önem arz etmektedir. Çağımızda çocukların üst düşünme becerilerine sahip olmaları ve farklı pek çok beceri ile donatılmış olmaları çok önemlidir.

Çocukların 21. Yüzyıl becerilerini kazanmasında sadece eğitim etkili değildir. Okuyan çocuk, içinde bulunduğumuz çağda nitelikli bir yaşamı sürdürme noktasında çok önemli

adımlar atmaktadır. Okuma değişim sürecinin yok edemediği tam aksine değişim sürecine uyum sağlamada önemli bir aracı rol üstlenmektedir (Aksaçoğlu ve Yılmaz, 2007). Çocukların bütünsel gelişiminde büyük bir rolü olan çocuk edebiyatı eserlerinin de çocuklar üstündeki etkileri büyüktür. Günümüz çocuk edebiyatı eserlerinin de çağın gelişmelerinden etkilendiği, yazarların konularını ve karakterlerini belirlerken bu gelişmelerin ve çağın etkisinin olduğu görülmektedir.

Çocuk edebiyatı yapıtları küçük yaşlardan başlayarak pek çok becerinin öğretilmesini desteklemektedir. Bu bağlamda ebeveynlerin ve öğretmenlerin çocukların ilgi ve isteklerine uygun, gelişimlerine katkı sağlayacak edebiyat ürünlerini tanımaları büyük bir önem taşımaktadır. Çocukların gelişimine katkı sağlayacak edebiyat ürünleri çocukların kendi dünyalarında hayatı anlamalarına ve geleceğin yetişkinleri olarak hazırlanmalarına katkı sağlamaktadır (Dilidüzgün, 2004).

Çocuk edebiyatı eserleri, çocuğun; çevresini, içinde bulunduğu toplumu ve kendini anlamlandırmasına destek sağlar (Yılmaz, 2016). Çocukların, içinde yaşadıkları toplumun gerçeklerine bağlı kalarak bireysel değerlerini oluşturmalarında çocuk edebiyatı ürünlerinin önemi büyüktür. Çocuk kitapları, sözel ve görsel unsurları harmanlayarak ve bu harmanın olanaklarından faydalanarak çocukların zihninde çeşitli kişilik özellikleri canlandırmalarına zemin hazırlar. Çocukların kitaplar ile kuracakları güçlü bağlar, kitap okumayı sevmeleri ve alışkanlık haline getirmeleri nitelikli çocuk edebiyatı eserleri sayesinde gerçekleşmekte ve bu nitelikli eserler daha küçük yaşlardan itibaren çocukların eğitiminde önemli birer aracı rolünü üstlenmektedirler (Sever, 2013).

Günümüzde çocuklar hızlı bir şekilde ulaşabilecekleri çok sayıda görsel ve yazılı çocuk edebiyatı ürünleri ile karşılaşmaktadır. Bu noktada önemli olan çocuğun nitelikli eserlerle karşılaşmasıdır. Çocukların gelişiminde çocuk edebiyatı eserlerinin rolü düşünüldüğünde 21. yüzyıl becerilerinin çocuğa kazandırılmasında çocuk edebiyatı eserlerinin rolü var mıdır sorusu akla gelmektedir.

Miyase Sertbarut, çocukların severek okuduğu günümüz çocuk edebiyatı yazarları arasındadır. Yazar bir röportajında çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmada çocuk kitabında bulunması gereken özellikleri şöyle ifade ediyor: *“Günümüz çocuğu kolayla almıştır. Görsellik bombardımanı altında kalmıştır. Televizyon, bilgisayar, akıllı telefonlar, teknolojik oyuncaklar... Kitap ise az resmiyle çok sözüyle bunca rakibe karşı savaşmak zorunda. Bu durumda kitabı sıkıcı olmaktan kurtarmak için ne gerekiyorsa yapılmalı. Sıra dışı olmalı, çocuğun hayalinde canlandırabileceği, empati kurabileceği kendine benzeyen kahramanlarla ona yaklaşmalı. Ana-babaların ve öğretmenlerin kendi çocukluklarında severek okudukları kitapları bugünün çocuğunun sevmemesi çağımızın kolaylaştırıcı araçlarından kaynaklanıyor diye düşünüyorum. Bu durumda teknolojinin sağladığı renk, hareket ve heyecanı bir biçimde dille duyumsatabilecek kitaplar yazılmalı. Çok şükür ki kelimelerin gücü hiçbir dönemde inkâr edilemeyecek kadar fazla. Yeter ki kullanmayı bilelim (Başegmez Tıgılı, 2014).”* Yazarın çocuk kitabı ile ilgili görüşleri doğrultusunda eserlerinde günümüz yaşamına ve çocukların yaşadığı çağa uygun eserler yazmaya dikkat ettiği görülmektedir.

Bu noktadan hareketle Miyase Sertbarut'un eserlerinin 21. yüzyıl becerileri bağlamında incelenmesi ve eserlerin çocuklarda 21. yüzyıl becerilerini geliştirmesi ve desteklenmesi, araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır. Yapılacak çalışma ve elde edilecek veriler ile Miyase Sertbarut'un çocuk edebiyatı eserlerinin çocuklarda 21. yüzyıl becerilerinin gelişimini destekleme durumu değerlendirilerek alan yazınına katkı sağlanacaktır.

Araştırmanın Amacı

Çocuklar için yazılmış edebi eserler hikâye kurgusu, kahramanların özellikleri aracılığıyla çocukların kendini ve çevresini tanımalarına yardımcı olur. Çocuk okurken pek çok kavramın, olgunun, değerinin farkına varır. Olaylar arasında bağlantı kurmayı, sorunların farkına varmayı, sorunlara farklı çözümler üretmeyi öğrenir. Okuma aynı zamanda çocuğun yaratıcılığını, problem çözme becerilerini ve hayal gücünü geliştirir. Okumanın çocuğa sağlayacağı bu yararlar düşünüldüğünde bu özelliklerin büyük oranda 21. yüzyıl becerileri ile örtüştüğü görülmektedir. Buradan hareketle bu çalışmada günümüz çocuk

edebiyatı yazarlarından Miyase Sertbarut'un eserlerinin incelenerek eserlerin çocukların 21.yüzyıl becerilerini geliştirmelerinde ne derecede etkili olabileceğinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve analizi, yorumlanma süreci ile ilgili bilgi verilecektir.

Araştırmanın Modeli

Günümüz çocuk edebiyatı yazarlarından Miyase Sertbarut'un eserlerinin 21. yüzyıl becerileri bakımından incelenmesini amaçlayan bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi ile yürütülmüştür. Doküman incelemesi yazılı kaynakların taranarak sorgulanması ve analizinin yapılmasına yönelik bir incelemedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada Miyase Sertbarut'un eserleri doküman incelemesi yöntemiyle analiz edilecektir.

İncelenen Eserler

Bu çalışmanın kapsamını çocuk edebiyatı yazarı Miyase Sertbarut'un eserleri oluşturmaktadır. Bu çalışmada Miyase Sertbarut'un Çöp Plaza, İkizler İz Peşinde, Kimsin Sen?, Ortak Ruh, Saat Canavarı, Sarı Maymun, Sislin Sakladıkları, Ünsüz Youtuberin Günlüğü, Ünsüz Youtuberin Günlüğü Troller, Yalancı Portakal, Yuan Huan'ın Kulübesi adlı eserleri kullanılacaktır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri içerik analizi yöntemi ile toplanacaktır. İçerik analizinde birbirine benzeyen veriler belli kategoriler altında düzenlenir ve incelenir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Dolayısıyla eserler ayrı ayrı incelenip içerik analizi yoluyla eserlerde 21. yüzyıl becerilerini destekleyecek bölümler tespit edilecektir.

Verilerin Analizi

Çalışma sonucunda elde edilen verilerin analizi betimsel analiz yoluyla yapılmıştır. Betimsel analizin gayesi araştırma sonucunda ulaşılan bulguları düzenleyerek ve yorumlayarak okuyucuya aktarmaktır. Bu doğrultuda veriler çerçevesi belirlenen kategorilere göre özetlenerek yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırma kapsamında araştırma dokümanı eserler baştan sona defalarca okunmuş; eserlerde 21. yüzyıl becerilerini destekleyecek bölümler belirlenmiştir. Ardından yorumlama yapılarak sonuçlara ulaşılmıştır. Hangi becerinin ne şekilde işlendiği, doğrudan alıntı yapılarak gösterilmiştir.

BULGULAR

1. Öğrenme ve Yenilikçilik Becerileri

1.1. Yaratıcılık

"Başınızı sayfadan kaldırmayın, satırlara odaklanın. Beş dakika öyle kaldılar. Çoğu anlamadan bakıyordu satırlara ve hiçbir yere gitmediklerini, yine aynı cezaevinde olduklarını düşünüyorlardı. Şimdi kontrol edelim, dedi yazar. Bakalım burada mısınız? Koridora bile çıkmadık, diye homurdandı iri yarı biri. Ama biriniz gitti, dedi yazar gülümseyerek... Sonunda fark ettiler, Cemil yoktu! ..Kalan on dokuz çocuk hevesle açtılar ellerindeki kitapların ilk sayfasını. Beş dakika sonra kütüphanede kimse kalmamıştı..." (Yuan Huan'ın Kulübesi, 56)

Bu bölümde yazar yaratıcı bir kurgu ile kitap okumanın çocukları sınırlarının dışına çıkabileceklerine, kitap okumanın farklı dünyaların kapılarını açabileceğine inandırmaktadır. Böylece çocukların hayal güçlerini kullanmaları ve yaratıcı fikirler ortaya çıkarmaları konusunda onları desteklemektedir.

"Böylece sesini ona öğretmeye karar verdi. Aldığı bu karardan memnun, hikayelerini bilgisayarı karşılarında okumaya başladı... Yuan Huan'ın amacı makinenin, sesini taklit

edebilmesini sağlamaktı... Böylece kendisinden sonra sonsuza dek hikaye anlatabilen birini bırakmış olacaktı.”(Yuan Huan’ın Kulübesi, 122)

Bu bölümde Yuan Huan yaratıcılığını kullanarak insanlara sonsuza dek hikaye anlatacak bir buluş yapmak istemektedir. Böyle bir kurgu ile karşılaşan okuyucular da hayal kurma, yaratıcılığını kullanarak bir ürün tasarlama konusunda kendilerinde cesaret bulabilecek ve harekete geçebileceklerdir.

“Neden olmasın?.. Projeyi Pınar’a açmadan önce kafamda tasarlamaya çalıştım. Bir çocuk heykeli olacaktı bu. Kullanılan malzemeler ise eski oyuncaklar... Her tarafı oyuncaklardan kurgulanmış dev bir çocuk heykel, rengarenk... Malzemeler birbirine telle, tutkalla ya da başka araçlarla tutturulacaktı.” (İkizler İz Peşinde, 17)

Çocuk karakterler mahalledeki bir heykel yarışmasına katılmak için yaratıcılıklarını kullanarak bir heykel tasarlıyor ve tasarladıkları heykel ile yarışmayı kazanıyor. Bu örnek durum kitabı okuyan çocukların da zihninde yaratıcı fikirler canlandırma konusunda bir farkındalık yaratacaktır.

1.2. Eleştirel Düşünme

“Elif, Seda’nın kulağında sallanan küpelere bakarak gülümsedi. Okulda herkesin ayrı bir dünyası olduğunu düşündü. Herkes nasıl başka başka yüzlere sahipse, bu yüzlerin arkasında başka deneyimler, birikimler, heyecanlar, meraklar, tutkular vardı. Kendisi de bu çeşitliliğin içinde bir renkti. Onlarla birlikte bir gökkuşağı oluşturuyordu. Bu renk demeti yedi renkten çok daha fazlasını içeriyordu. İnsanın renk algısıyla sınırlıydı bu sonsuz çeşitlilik. Yan yana duran iki insan, aynı gökkuşağına bakıp nasıl aynı renkleri göremezse, gökkuşağındaki su damlacıkları durmadan yer değiştirip renkleri nasıl hareketlendirirse insanlara bakarken de bu hareketlerin farkında olmak gerekiyordu.” (Kimsin Sen?, 125)

Kitabın kahramanı Elif, farklılıklara eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşarak farklılıkların aslında yaşamın çeşitli renkleri olduğuna vurgu yapmaktadır. Okuyucu da farklılıkları güzel bir şekilde betimleyen bu yaklaşımdan etkilenecek farklılıklara eleştirel bir şekilde yaklaşma konusunda bir bakış açısı oluşturacaktır. .

1.3. Problem Çözme

“Bir mahalle hayatı oluşturamazlardı ama yine de bu ölümcül sağlık sorunu için bir çözüm bulabilirlerdi. Önce bir pilot bölge üzerinde acil bir uygulamaya geçmeleri gerekiyordu. Bu pilot bölge neden Elit City olmasındı? Çöp Plaza’daki aileleri oraya yerleştirebilirlerdi. Aklından Gülova sözcüğü yerine Çöp Plaza sözünün geçmesine sinirlendi. Bu dil ne bela bir şeydi. Sokaktaki insanların kullandığı tabir ona da bulaşmıştı işte.” (Çöp Plaza, 145)

Problem çözme becerisi günümüz bireylerinde olması gereken en önemli yetkinliklerden biridir. Çocukların da bu yetkinlikler ile donatılması günümüz eğitim sisteminin de önemle üzerinde durduğu unsurlardan biridir. Yukarıdaki alıntıda görüldüğü gibi ölümcül bir sağlık sorununa çözüm bulmak için çözüm yolları üretmek bunları hayata geçirmeye çalışan kitap kahramanları okuyucularda da bir farkındalık oluşturuyorlar.

“İşte o an Nilgün Hanım’ın kafasında bir ışık yandı. Daha önce aklına gelen o ihtimal bu olayla da doğrulanmış olmuyor muydu? Felç olanların kesinlikle hayvanlarla ilgisi vardı. Köpek dövüşürenler, avcılar, balıkçılar, faytoncular, sütçüler... Ortak nokta buydu! Kesinlikle bu konunun üzerine giderlerse bir çözüm, bir tedavi bulabilirlerdi.” (Ortak Ruh, 134)

Bu bölümde Nilgün Hanım bir problemin farkına varmış ve problemin çözümü için harekete geçmiştir. Bu örnek durum çocukları problemlerinin çözümü konusunda düşünmeye ve araştırma yapmaya yönlendirecektir.

“Bir yol bulacağım merak etme. Düşünüyorum işte... İnsan düşünürse her şeye çözüm bulabilmiş... O hep bizim düşünmemizi ster, düşünmekten korkmayın, der.” (Saat Canavarı, 16)

Bu bölümde düşünen insanın sorunlarına çözüm bulabileceğine vurgu yapılmıştır. Bu örnek olay, okuyucuların da sorunlarının çözümü üzerinde düşünerek bir sonuca ulaşabileceklerine inanmalarına destek sağlayacaktır.

1.4. İletişim

“İhsan Amca’ydı, büfenin önünde durmuş bana sesleniyor. Nasıl da sevinçli...Önceden “DONALD AMCA” yazan bu tabelaya ne yazdırmış biliyor musunuz? Demek ki, birkaç soru, biraz söyleşmek insanların dil konusunda kıpırdanmasına yetiyor.” (İkizler İz Peşinde, 144)

Onur Türkçe öğretmenin dil kirlenmesi ile ilgili verdiği ödev üzerine İhsan amca ile konuşmuş ve onunla kurduğu güçlü iletişim sayesinde büfenin ismini değiştirmesine vesile olmuştur. Bu örnek durum etkili iletişimin gücüne vurgu yapmaktadır.

“Karabaş en yakın arkadaşım. Onunla birlikteyken canım hiç sıkılmazdı, çünkü beni dinlerdi. Sessizce, anlıyormuşçasına, hak verircesine dinlerdi. Başını çevirmez, sebepsiz kalkıp başka yere gitmezdi.” (Saat Canavarı, 94)

Bir köpek ve çocuğun güçlü iletişimine örnek olan bölümde etkili iletişimde etkili bir dinleyici olmanın önemine vurgu yapılmıştır. Buradan hareketle okuyucular da iletişim kurdukları herkesi etkin dinleme konusunda bir farkındalık yaşayacaktır.

1.5. İş Birliği

“Sen ne dersin? Uzun kirpiklinin elinden tutup kaçmalı mı? Kalanlara ne olursa olsun... Yoksa bu pis dükkândan hep birlikte mi kurtulmalı? Ben ikinci yolu seçtim. ‘Bir plan yapalım, hepimiz birden kurtulalım, dedim. Bunu der demez kafes şöyle bir sallandı. Anladım ki yeni yazar planlamadığı sözler karşısında bir şaşkınlık yaşadı. Kirpikli kulağıma fısıldadı. Hiç merak etme, ben seni kurtarırım. Aklınca bana suflörlük yapıyor, yanlış söylediğimi sanıyor. İnadıma kendi cümlemi söyledim. Birlikte hareket etmeliyiz, başka türlü kurtulamayız.” (Sarı Maymun, 82-83)

Bu paragrafta yaşanan sıkıntılar ve sorunlara çözüm bulmada iş birliğine ve birlikte hareket etmenin önemine vurgu yapılmıştır.

“Avludaki döküntülerin üzerinde oturuyordu Tenekeci İhsan ve Murat. Akşam karanlığı çökmeye başlamıştı. İhsan, doktorun anlattıklarını aktardı delikanlıya. Birlikte bir şey yapabilirlerdi. Bunu konuştular, ama birinin dediğini diğeri olumsuzluyordu.” (Çöp Plaza, 79)

İhsan ve Murat, bir sorunu çözüme kavuşturmak için iş birliği yapmaktadır. Bir konu üstünde insanların farklı fikirleri olabileceğine yapılan vurgu da çocukların farklı fikirlere karşı açık olmalarına örnek bir durum teşkil etmektedir.

2. Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri

2.1. Bilgi Okuryazarlığı

“Fisun Hanım bunu düşünüp bir şey elde edebilmek için internette uluslararası yayınlara göz atarken İlay yatağında, pencereye bakıyordu, camdan görebildiği manolya ağacına.” (Ortak Ruh, 136)

Bu bölümde Fisun Hanım bilgiye ulaşmak amacıyla uluslararası yayınlarda araştırma yapmaktadır. Bu örnek durum çocukların da karşılaştıkları problemlerin çözümünde ya da ulaşmak istedikleri bilgilerde uluslararası düzeyde araştırma yapmaları ile ilgili önemli bir ileti içermektedir.

“Sonra başka videolar ve fotoğraflar gösterdi Fuat. Hepsini de internetten, sosyal medyadan, haber sitelerinden arayıp tarayıp bulmuş bir arşiv oluşturmuştu.” (Ortak Ruh, 113)

Bu bölümde kitap kahramanı Fuat, merak ettiği bir konu ile ilgili bilgiye ulaşmak için bir çaba göstermiştir ve bilgiye ulaşma yolları aktarılmıştır. Buradan hareketle okuyucu da merak ettiği bir bilgiye ulaşmak üzere bu bölümde verilen bilgiye ulaşma yollarına başvuracaktır.

2.2. Medya okuryazarlığı

“Merhaba, şaka falan yapmadan doğruca konuya giriyorum. Çünkü ortalık fena kızıştı. Pars’ın videosu patlamış mısır gibi her yana dağıldı, dağılmaya da son hız devam ediyor.”

Bütün sosyal medya ortamlarında paylaşan paylaşına. Amatör bir video olmasına karşın insanları harekete geçiren bir işaret fişeği olmuştu sanki.” (Ünsüz Youtuberın Günlüğü, 147)

Bilişim teknolojilerinin ve sosyal medya kullanımının kitleler üzerindeki etkisine vurgu yapılan bölümde okuyucular üzerinde bilişim teknolojileri ile ilgili farkındalık oluşturulmuştur.

“Ben mi abartıyorum? Asıl onlar abartıyor. Televizyon izliyorsun; on dakika film, yarım saat reklam. Tabii o filmin içindeki gizli reklamı saymıyorum, hani ‘ürün yerleştirme’ diyorlar ya. İnternete giriyorsun, aradığın sayfaya ulaşmak için beş reklam defetmen gerekiyor...” (Ünsüz Youtuberın Günlüğü, 85)

Bu bölümde küçük bir çocuğun reklamlara eleştirel bir bakış açısı ile yaklaşarak, medya ürünlerini süzgeçten geçirmesine örnek bir durum verilmiştir.

2.3. Teknoloji Okuryazarlığı

“...Bu bağlantı, bilgisayarın dünya üzerinde konuşulan her dili öğrenmesini de sağlayacaktı. Böylece hikâyelerini yalnızca Çinli çocuklar değil, Türkçe konuşanlar da, Rusça konuşanlar da anlayabilecekti. Artık her ev, her insan bir biçimde internete bağlıydı. Telefonlar, televizyonlar, buzdolapları, kameralar, hatta evdeki fırın, komik ama tost makinesi bile internete bağlanabiliyordu. (Yuan Huan’ın Kulübesi, s. 122)

Bilgi iletişim teknolojilerini etkin kullanma çağın en önemli yetkinliklerinden biridir. Küçük bir çocuk olan İlhami, internetin insan yaşamındaki yerinin son derece farkındadır ve her dilin tüm bilgisayarlar tarafından algılanmasını sağlayacak bir bağlantı icat etmektedir.

“Sinyal, şu dijital reklam tabelalarıyla oynama şansımız var mı? ‘Ooo, yeni bir aksiyon ha! Şu led ışıklı tabelaları mı diyorsun?’ ... İnternette bu tarz tabelalar için programlar var. Ama bana ölçü söylemelisin, panonun ölçüsünü. Sanırım ona göre program seçiliyor, yazı boyutunun falan, başka ayarlar...” (Ünsüz Youtuberın Günlüğü Troller, 164)

İki çocuğun iş birliği içerisinde bilişim teknolojilerinin etkin kullanımının aktarıldığı bu bölümde ana karakterlerden Ahmet bilişim teknolojilerini etkin şekilde kullanabilmektedir.

3. Yaşam ve Kariyer Becerileri

3.1. Girişimcilik

“Emine teyzenin reçel pişirme yöntemiyle bir reçel yapımevi kuracağız. Buradaki herkes işin içinde olacak. Bir dayanışma oluşturacağız. Gerekli ürünleri, araç ve gereçleri satın alacağız. Herkes kendi bütçesine göre para koyacak ve ortaklaşa yürüteceğiz bu işi. Kazancımızı da bölüşeceğiz. Ne diyorsunuz? Yapabilir miyiz?” (Saat Canavarı, 69)

Bu bölümde Mehmet Bey mahalledeki işsizliği ortadan kaldıracak bir iş yeri kurmak için bir girişimde bulunmuştur ve bu fikri tüm mahalle sahipleri tarafından da desteklenmiştir.

3.2. Öz Yönetim

“... Ben kararımı verdim. Annesi ve babası şaşkınlıkla İlay’a baktılar. Onun bir karara varabileceğini hiç düşünmemişlerdi.

-O, herkesin unuttuğu köye, tuhaf teyzemin yanına gideceğim... Kesinlikle pişman olmayacağım, ben kararımı verdim. Bundan sonrası size kalmış. İlay kararlılıkla ayağa kalktı, annesine döndü. Anne, bana trenin gününü saatini söylersen çantamı hazırlarım.” (Sisin Sakladıkları, 42-43)

Karar verme insanın tüm yaşamında çok önemli bir yapı taşıdır. Çocukların da kendi kararlarını verebilmeleri, kendi kararlarının sorumluluklarını yüklenabilmeleri ve kendi kararlarının sonuçlarına katlanabilmeleri çok önemlidir. Bu alıntıda da görüldüğü üzere hikâyenin başkahramanı olan İlay kendi hayatıyla ilgili önemli bir konuda karar verebiliyor.

“Jüri, öğrencilerden mi oluşuyor? Hayır, hepsi öğretmen, edebiyat öğretmenleri. Bence fantastik konular onların da hoşuna gitmez. Dereceye girmek istiyorsan ayakları yere basan şeyler yazmalısın, konuşan bir karga değil. İlay dudak büktü, jürinin beğenisi umurumda

değil, beğenmezlerse kendileri kaybederler. Nilgün Hanım kahkahasını tutamadı. Ooo, şu öz güvene bakın!” (Ortak Ruh, 11)

Kitabın başkahramanı İlay, bir hikâye yarışması için yazdığı hikâyenin jüri tarafından beğenilip beğenilmemesine değil de kendi istediği fantastik bir konu ile ilgili yazarak bu konuda tüm sorumluluğu almaktadır. Öz yönetimi güçlü olan bireyler yaptıkları işlerde ve verdikleri kararlarda belirli sorumlulukları üstlenmektedirler.

3.3. Sosyal Beceriler

“Karşımızdakinin kim olduğunu, nasıl bir yapıya sahip olduğunu, çevresini, dünyasını tanımadan onu nasıl anlarız? Empati, ben olsaydım ne yapardım, diye düşünmek değil, bu insan böyle bir durumda nasıl davranır diye düşündürmektir.” (Kimsin Sen?, 21)

Sosyal beceriye sahip bireyler empati kurabilen ve çevresindeki insanları anlamaya çalışan bireylerdir. Bu bölümde de yazar empatinin önemine vurgu yapmıştır.

3.4. Liderlik

“Sınıfta okumayı en önce çözenlerden biri de bendim. Bu başarıdan sonra ilk işim “öğretmenlik” oyununa merak salmak oldu. Ama öğrencilerim kim olacaktı? Deredeki kurbağalar mı? Çocuklar görmese belki bunu denerdim, ama köprüden onlarla birlikte geçtiğimiz için gruptan ayrılıp bir kurbağa sınıfı kuramazdım. Derken aklıma Leyla teyzenin çocukları geldi. Leyla teyze komşumuz, dört küçük çocuğu var. Aldım o dört çocuğu, iki çocuk da diğer komşudan.” (Yalancı Portakal, 51)

Küçük çocuğun öğretmenlik oyunu oynarken liderlik becerisinin, bir grubu yönetebilme, bilgilerini paylaşabilme becerisinin ön plana çıktığı görülmektedir.

“Bu reçelli dayanışma babamın öyle çok zamanını alıyordu ki diğer işini yapamaz oldu. Üyeler oy çokluğu ile babamı reçel yapım evine müdür yapınca o da önceki işini bıraktı. Böylece çalışmalar daha hızlı yürüdü.” (Saat Canavarı, 70)

Bu bölümde tüm üyelerin oy çokluğu ile reçel yapım evi müdürü olan kahraman, çoğunluk tarafından kabul gören ve görevini iyi bir şekilde yerine getiren iyi bir liderlik vasfı taşımaktadır.

3.5. Sorumluluk

“Genç doktor taşınır belleği bilgisayarına taktı... Sabrı kalmamıştı. Bu yasadışı, vahşic, canice gidişe dur diyebilirdi. Yoksulları insan saymayan, onların kanını çalan tepegöz adamları sarımsıydı. Paranın ışıltısıyla vahşileşmiş ve birer vampire dönmüş adamları beslemek için mi yaşıyordu Çöp Plaza Çocukları?” (Çöp Plaza, 129)

Bu bölümde genç doktor yasadışı olayları çözmek için mücadele ediyor ve Çöp Plaza çocuklarına karşı kendini sorumlu hissediyor. Haksızlığa son vermek için de kendi payına düşen sorumluluğu üstleniyor. Bu örnek durum çocukların da gerekli durumlarda çevrelerine ve diğer insanlara karşı sorumlu oldukları iletisini veriyor.

“Ben bu dünyada yaşamıyor muydum; yaşıyordum tabii. Ama kendi dilini severek kullanan insanların olduğu bu dünyada yaşamak isterdim. Kültürümüzün taşıyıcısı olan ana dilimizden utanıyor muyduk? Birileri İngilizce, Fransızca ya da başka bir dilden sözcükler bulup kullanıyor... Hava atmak uğruna dilimizi kirletiyoruz... Pazartesi okulun kapısından içeri girerken elimdeki dosyada yaptığım araştırmalar, çektiğim fotoğraflar, aklımda da söyleyeceğim sözler vardı.” (İkizler İz Peşinde, 143)

Bu bölümde öğretmenin verdiği ödevi en iyi şekilde yaparak sorumluluğunu yerine getiren bir çocuk örneklenmiştir. Aynı zamanda çocuğun Türkçenin kirlenmesinin önüne geçmek için hissettiği sorumluluğa da vurgu yapılmıştır. Karakterin başladığı bir işi bitirme ve bu konuda sergilediği davranışlar okuyucularda da merak uyandıracak ve sorumluluk bilinçlerinin gelişmesinde örtük bir rol üstlenecektir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç ve Tartışma

Çağımızda yaşanan hızlı değişim berberinde insanı da hızlı gelişim ve çağa uyma zorunluluğu ile karşı karşıya bırakmıştır. İnsanlar için artık karşılaştıkları bilgiler arasından kullanılabilir olanları seçme önem kazanmıştır. Bu yeterlilik için ise çok boyutlu düşünebilen ve çağın yetkinliklerine sahip bireyler yetişmesi de büyük önem arz etmektedir. Çocukların eğitiminde dolaylı bir rolü olan çocuk edebiyatı eserlerinin de günümüzde beklenen yeterliliklerin çocuklara kazandırılmasında payı büyüktür.

Çalışmamızda Miyase Sertbarut'un kitapları incelenmiş ve kitapların 21. yüzyıl becerilerini işleme düzeyleri yorumlanmıştır. İncelenen kitaplarda olaylar ve karakterler aracılığı ile 21. yüzyıl becerilerinin örtük şekilde işlendiği görülmüştür. İncelenen eserlerde çocuklarda 21. yüzyıl becerilerinden yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, iş birliği, teknoloji okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, sosyal beceriler, liderlik, sorumluluk, öz yönetim becerilerini destekleyecek kurgulara ve karakterlere ağırlık verildiği tespit edilmiştir. Çocuklar kitaplar aracılığı ile dünyayı tanımakta, farklı duyguları benimseyebilmekte ve farklı bakış açıları üretebilmektedir.

Kanmaz ve Aslan (2022) çalışmasında 2016 yılında dönemin en çok satan çocuk ve gençlik edebiyatı eserlerinin çocuklara ve gençlere eleştirel düşünme becerisi kazandırmadaki etkisini incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu öykü ve roman türlerinden oluşan otuz kitap oluşturmaktadır. Çalışmanın sonucunda incelenen tüm kitaplarda eleştirel düşünme becerisine farklı oranlarda yer verildiğine ulaşılmıştır.

Aydın Gönül ve Dilidüzgün (2022) çalışmasında 2010-2020 yılları arasında çocuk edebiyatı çerçevesinde yapılan 21. yüzyıl becerilerine ilişkin yapılan 4C becerilerinin incelenmesi yönündeki ulusal çaptaki çalışmaları incelemiştir. Meta sentezde yer alan tüm çalışmalarda eleştirel düşünme becerisine ve onun alt becerilerine yer verildiğini tespit etmişlerdir.

Sağsöz (2019), çalışmasında STEM yaklaşımı doğrultusunda okul öncesi eğitimde kullanılan ve çocuklarda yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesine destek olabilecek resimli çocuk kitaplarını incelemiştir. Çalışmasının sonucunda incelenen resimli çocuk kitaplarında "düş kurma ve yaratıcılık" becerilerinin daha fazla işlendiğinin ve "sorun çözme" becerisine ise sınırlı sayıda ver verildiğinin saptamıştır.

Kemaneci (2019), çalışmasında Aytül Akal'ın öykülerini çocuklara eleştirel düşünme becerisi kazandırma bağlamında incelemiştir. Araştırma sonucunda Aytül Akal'ın kitaplarında kahramanların eleştirel düşünme becerisine sahip kişiler olarak tasarlandığı, bu kişilerin düşünen, mantıklı, kalıp yargıların dışına çıkarak sorgulayan, karşılaştırma yapabilen ve sebep sonuç ilişkileri kurabilen, düşüncelerini ifade edebilen ve uygulayabilen kişiler olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle çocukların kitaptaki kahramanlar ile özdeşim kurabilecekleri nitelikte olduğu tespit edilmiştir.

Çevik (2018), çalışmasında Dr. Parkyeri ve Kömür Karası Çocuk adlı çocuk kitaplarını eleştirel düşünme bağlamında incelemiştir. Araştırma sonucunda incelenen eserlerde "yabancı, ön yargı, empati" gibi kavramların ön planda olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca incelenen kitapların çocuğa eleştirel düşünme becerisi kazandırmada zengin ve değerli olduğu, okuru eleştirel düşünmeye yönlendirdiği tespit edilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde çocuk edebiyatı eserlerinin 21. yüzyıl becerilerinin çocuklara kazandırılmasında etkin rol oynadıkları görülmüştür.

Öneriler

Çağımızda çocukların üst düşünme becerilerine sahip olmaları ve farklı pek çok beceri ile donatılmış olmaları çok önemlidir. Çocuk edebiyatı eserlerinin çocukların eğitimindeki dolaylı etkisi ve çocuğun yaşadığı çağa uyum sağlayabilmesini desteklemedeki rolü de düşünülerek anne-babalar, öğretmenler ve yetişkinler, çocukları yaşlarına uygun her türden kitapla buluşturmalıdır.

Çocukların gelişimlerine katkı sağlayacak kitaplarla karşılaşmalarında onların yetişmesinde etkisi olan yetişkinler, başta anne, baba ve öğretmenler, büyük bir rol üstlenmektedir. Anne, babalar ve öğretmenler çocukların gelişimsel özelliklerine ve ilgilerine uygun kitapları tanıma konusunda yetkin olmalıdırlar. Çocuk edebiyatı ilkeleri ile örtüşen nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinin çocuklar ile buluşturulması çok önemlidir. Bu bağlamda araştırmada incelenen eserler öğretmenlerin öğrencilerine, anne ve babaların çocuklarına rahatlıkla önerebileceği ve okutabileceği niteliktedir.

KAYNAKÇA

- Aksaçoğlu, A. ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21 (1), 3-28.
- Aksoy, B. (2012). Bilgi teknolojileri ve yeni çalışma ilişkileri. *Ege Academic Review*, 12(3), 401-414.
- Altun, A. (2008). Türkiye’de medya okuryazarlığı. *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, 16, 30-34.
- Aydın Gönül, D. ve Dilidüzgün, S. (2022). Çocuk edebiyatında 4C becerileriyle ilgili yapılan çalışmalara yönelik bir meta sentez çalışması. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 5 (2), 1-16.
- Aydın, F. ve Silik, Y. (2018). Teknoloji okuryazarlığı: tarihsel bir betimleme. *İhlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 107-126.
- Aytaç, Ö. ve İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve girişimci kültür: sosyolojik bir perspektif, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 101-120.
- Başgeçmez-Tıgılı, H. (2014). Miyase Sertbarut’un çocuk kitaplarının çocuk edebiyatı öğelerine göre incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Bozer Öz Saraç, E. N. (2019). Ortaokul 6. Sınıf Türkçe Dersinde Sokratik Sorgulama Yöntemi Uygulamasının Üst Düzey Düşünme Becerilerine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Cansoy, R. (2018). Uluslararası çerçevelere göre 21.yüzyıl becerileri ve eğitim sisteminde kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7 (4), 3112-3134. DOI: 10.15869/itobiad.494286
- Çevik, B. (2018). Eleştirel düşünme bağlamında Dr. parkyeri ve kömür karası çocuk adlı çocuk kitaplarının incelenmesi. *Artibilim: Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 56-63.
- Dedebali, N.C. (2019). Bilgi okuryazarlığı. A.D.Ö. Özçelik ve M.N. Tuğluk (Ed.). *Eğitimde ve endüstride 21. yüzyıl becerileri* (51-66). Ankara: Pegem Akademi.
- Dilidüzgün, S. (2004). Okuma öğretimi hedefleri bağlamında Türkçe ders kitaplarındaki çocuk edebiyatı ürünleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 43-55.
- Eryılmaz, S. ve Uluçay, Ç. (2015). 21. yüzyıl becerileri ışığında Fatih Projesi değerlendirilmesi. *GEFAD/ GÜJGEF* 35 (2): 209-229.
- Gültekin, H. (2019). Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarının 21.Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Kanmaz, F. E. ve Aslan, C. (2022). Eleştirel düşünme becerisi edindirme bağlamında çocuk ve gençlik kitaplarının incelenmesi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 55 (2), 421-446 . DOI: 10.30964/aeubfd.1082458
- Kemaneci, E. (2019). Aytül Akal’ın Öykülerinin Çocuklara Eleştirel Düşünme Becerisi Kazandırma Bağlamında İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

- Köseoğlu, E. ve Boyacı, S.D. (2022). İlkokul öğrencilerine yönelik öz-yönetim becerileri ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Journal of History School*, 59, 2495-2517. <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.62591>
- Kurbanoglu, S. (2010). Bilgi okuryazarlığı: kavramsal bir analiz. *Türk Kütüphaneciliği*, 24 (4) , 723-747.
- Kurt, B. & Tuna, C. (2022). Ortaöğretim okulları yönetici ve öğretmenlerin görüşlerine göre hesap verebilirlik (Rize Örneği). *Eğitim Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 3 (2) , 52-66.
- Özçelik, A. D. Ö. ve Eke, K. (2019). *Sosyal ve kültürlerarası beceriler*. A.D.Ö. Özçelik ve M.N. Tuğluk (Ed.). *Eğitimde ve endüstride 21. Yüzyıl becerileri*. 135-157. Pegem Akademi: Ankara.
- P21 (2009). P21 framework definitions. Retrieved, 15.05.2023 tarihinde Battelle for Kids sitesi: http://www.p21.org/storage/documents/P21_Framework_Definitions.pdf. adresinden alındı.
- Reşitoğlu, F., Toprak Altun, B., Azbay, A. ve Reşitoğlu, S. (2023). Liderlik kavramına ve liderlik kuramlarına genel bir bakış. *International Academic Social Resources Journal*, 8(46),2139- 2145. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.67807>
- Sağsöz, G. (2019). Resimli çocuk kitaplarında steam: yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisi. *Journal of STEAM Education*, 2(1) , 1-20.
- Samancı, O. ve Uçan, Z. (2017). Çocuklarda sosyal beceri eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (1) , 281-288.
- Sertbarut, M. (2021). *Ünsüz Youtubern Günlüğü*, (21.Baskı). Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- Sertbarut, M. (2020). *Sarı Maymun*, (4. Baskı). Tudem Yayınları, İzmir.
- Sertbarut, M. (2020). *Yuan Huan'ın Kulübesi*, (4. Baskı). Tudem Yayınları, İzmir.
- Sertbarut, M. (2019). *Saat Canavarı*, (5. Baskı). Tudem Yayınları, İzmir.
- Sertbarut, M. (2019). *Ünsüz Youtubern Günlüğü Troller*, (1. Baskı). Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- Sertbarut, M. (2018). *Ortak Ruh*, (1. Baskı). Tudem Yayınları, İzmir.
- Sertbarut, M. (2017). *Çöp Plaza*, (14. Baskı). Tudem Yayınları, İzmir.
- Sertbarut, M. (2017). *İkizler İz Peşinde*, (7. Baskı). Tudem Yayınları, İzmir.
- Sertbarut, M. (2017). *Sisin Sakladıkları*, (18. Baskı). Tudem Yayınları, İzmir.
- Sertbarut, M. (2017). *Yalancı Portakal*, (7. Baskı). Tudem Yayınları, İzmir. uu
- Sertbarut, M. (2011). *Kimsin Sen?*, (6. Baskı). Tudem Yayınları, İzmir.
- Sever, S. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. Tudem, İzmir.ç
- Topçu, M. S. ve Çiftçi, A. (2018). *21. Yüzyıl Becerileri ve STEM*. Öğretir Özçelik, A. D. ve Tuğluk, M. N. (Editörler). *Eğitimde ve Endüstride 21. Yüzyıl Becerileri*. Pegem Yayınıncılık: Ankara.
- Trilling, B. ve Fadel, C. (2009). *21st Century Skills: Learning For Life in Our Times*. Jossey-Bass: Francisco.
- Yeşilyurt, E. (2020). Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme: tüm boyut ve paydaşlarıyla kapsayıcı bir derleme çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15 (25) , 3874-3915 . DOI: 10.26466/opus.662721
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11.baskı). Seçkin Yayıncılık: Ankara.

Yılmaz, O. (2016). A phenomenological study on Turkish language teachers'views on characters in children's books. *Journal of Education and Training Studies*, 4(3), 194-201.

<https://sozluk.gov.tr/> . Erişim Tarihi: 05.10.2023